

Veebilehed, kust leiab infot ja õppematerjale läbiva teema „Keskkond ja jätkusuutlik areng“ ellurakendamiseks

Läbiva teema „Keskkond ja jätkusuutlik areng“ rakendamist toetavad ka tunni- ja õppekavaväline tegevus. Koolitundide välisel ajal saab toetada õpilaste osalemist mitmesugustes huvialakoolides, programmides, suunata uurimistööde koostamist ja motiveerida õpilasi osalema uurimistööde konkurssidel. Samuti on õpilastel võimalik osaleda erinevate loodus- ja keskkonnahariduskeskuste ning võrgustike töös. Igal aastal korraldatakse rohkelt erinevaid projekte ja üritusi, kus saavad osaleda ka õpetajad.

Keskkonnahariduskeskused, huvialakoolid ja looduskoolid

Tartu Keskkonnahariduse Keskus (<http://www.teec.ee/>) pakub mitmekülgset tegevust. Kooliklassidele pakutakse õppekavakohaseid aktiivõppeprogramme. Õpilased saavad osaleda loodumaja huviringides või keskkonnaprojektides. Korraldatakse erinevaid kursusi, infopunktist saab vastuseid loodus- ja keskkonnaküsimustele. On võimalik osaleda teemaõhtutel, ekskursioonidel ja vaadata filme.

Pärnu Loodus- ja Tehnikamaja (<http://loodusmaja.parnu.ee>). Pärnu Loodumaja on kujundanud õpilaste loodust ja keskkonda väärtustavat maailmapilti juba alates 1953. aastast. Loodumajas töötab palju erinevaid ringe, seal on elavnurk, talveaed jne. Õppetöö toimub loengute, õppekäikude, laagrite, ekskursioonide ja töötubade vormis.

Tartu Ülikooli loodusmuuseumis (<http://www.natmuseum.ut.ee/>) toimub õppekava toetav õpe. Koostatud on loodushariduslikud õppeprogrammid õppetegevusteks muuseumis ja looduses, viiakse läbi huvipäevi, loodusretki ning koolituspäevi õpetajatele.

Tallinna tugikeskused

Tallinna loodumaja sulgemise järel toimivad loodus- ja keskkonnahariduskeskused järgmiste institutsioonide juures:

- Tallinna Nõmme Noortemaja loodumaja (www.hot.ee/nommeloodumaja) pakub õpetajatele ja õpilastele õue minemise võimalust (Pääsküla raba ja Nõmme-Mustamäe maastikukaitseala), nõustavad õpetajaid ja juhendavad klasse õuesõppe retkedel. Töötavad grupid „Loomariigi mitmekesisus“ elavnurgas ning „Puud ja põõsad“ ümbruskonna parkides.
- Tallinna loomaaed (<http://www.loomaaed.ee/index.php?ndbase=2>). Loodusharidus jõuab koolideni interaktiivsete vahendite, näituste, trükiste, iseseisvate loomavaatluste, ekskursioonijuhtide, lektorite ja meedia kaudu. Töötavad loomasõprade ringid õpilastele alates neljandast klassist. Zookool võimaldab läbi viia loodusõpetuse, bioloogia ja geograafia tunde loomaaias. Tundide aluseks on loomaaia spetsialistide ja õpetajate koostöös valminud iseseisva töö õppevahendite komplektid.
- Tallinna botaanikaaed (<http://www.tba.ee/>) – pakub õppekavakohast loodusõpet huviringide, õppepäevade, looduse õpperaja jmt näol.

- Eesti Loodusmuuseum (<http://loodusmuuseum.dyndns.org/testsite2/?q=et/loodusharidus>) pakub loodushariduse raames muuseumitunde erinevatele vanuserühmadele, loenguid, õppematerjale, õuesõppe tunde ja maastikumänge.
- KULLO keskkonnaklass (http://www.kullo.ee/?cmd=left_menu_rbk&rbk_id=76&set_page_header=KESKKO_NNAKLASS).

Kahjuks ei toimi ülalnimetatud asutuste võrgustikupõhine koostöö.

Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) looduskeskused

<http://www.rmkk.ee/teemad/looduses-liikujale/looduskeskused>) toetavad oma tegevusega nii RMK ülesannete täitmist kui ka säästvat arengut toetavat haridust ning on sobivaks õpikeskkonnaks erinevas vanuses õpilastele. Olulisel kohal on praktiline looduse tundmaõppimine ja looduses liikumise oskuste kujundamine (vt <http://www.rmkk.ee/teemad/metsakool>). RMK korraldab igal kevadel, sügisel ja talvel üldhariduskoolide õpilastele ja lasteasutustele kampaania, mille käigus saab osa võtta tasuta loodusõppeprogrammidest (<http://www.rmkk.ee/teemad/metsakool/kampaania>).

RMK Sagadi looduskool (<http://www.sagadi.ee/looduskool>) on vahendanud teadmisi, arendanud oskusi, kujundanud hoiakuid ja väärtushinnanguid juba 10 aastat. Sagadi looduskoolist on saanud keskkonnahariduskeskus, kus õpilaste kõrval saavad sobivat keskkonnakoolitust õpetajad, loodusgiidid ja teised huvilised.

Keskkonnaameti looduskeskused (<http://www.keskkonnaamet.ee/index.php?id=10721>) pakuvad üle Eesti koolidele ja lasteaedadele **ligi 100 erinevat keskkonnahariduslikku õppeprogrammi**, mis aitavad kinnistada tundides omandatud teadmisi ja oskusi. Keskustes on olemas kohalikku loodust tutvustav püsiekspositsioon ja võimalused programmide läbiviimiseks.

Silma Õpikoda (<http://www.silmalk.ee/test>) on looduskool, mis asub Läänemaal Saunja külas vaheldusrikka loodusega Silma looduskaitsealal. Silma Õpikoja loodusõppepäevad sisaldavad koolitusprogramme.

Keskkonna ja säästva arengu temaatikaga seotud õpilastele suunatud programmid ning projektid

Veebiprojekti „Tere, Kevad!“ (<http://tere.kevad.edu.ee>) eesmärgiks on juba 15 aastat lähendada lapsi loodusele ning õpetada neid (ja ka nende vanemaid) tähele panema looduses toimuvaid muutusi. Vaadeldakse 35 Eestis levinud looma- ja taimeliigi ilmumist kevadisse loodusesse.

Eesti GLOBE (<http://www.globe.ee/globe>). GLOBE (*Global Learning and Observations to Benefit Environment*) on ülemaailmne alg-, põhi- ja keskkooli õpilastele mõeldud uurimuslikku õpet ja praktilisi tegevusi pakkuv keskkonnasuunitlusega haridus- ja teadusprogramm. Edendatakse õpilaste, õpetajate ja loodusteadlaste koostööd keskkonna ja Maa kui süsteemi uuringute valdkonnas. Eesti koolid osalevad programmis alates 1996. aastast. Programmi käigus teevad õpilased igapäevaseid keskkonnavaatlusi ja mõõtmisi, saadavad oma tulemused interneti kaudu GLOBE andmebaasi ning kasutavad erinevaid andmebaase igapäevases koolitöös.

Läänemere projekt (<http://www.b-s-p.org/home>). Rahvusvaheline Läänemere Projekt (*The Baltic Sea Project – BSP*) on ulatuslik keskkonnaprobleeme käsitlev projekt Läänemeremaade koolinoortele, mis kutsuti ellu Soome UNESCO komitee poolt 1989. aastal. Projektis osalevad kõikide Läänemeremaade koolid. Eesti liitus projektiga 1992. aastal. BSP projekti nimistus on järgmised programmid: 1. Vee kvaliteet; 2. Jões; 3. Rannikuvaatlused; 4. Õhu kvaliteet; 5. Fenoloogilised vaatlused; 6. Linnuvaatlused; 7. Keskkonna ajalugu; 8. *Oicosophy*; 9. Keskkonna-alased mõõtmised. Kõik programmid on rahvusvaheliselt heaks kiidetud.

Ökokoolid on rahvusvaheline keskkonnahariduse programm, mille käigus tavakool kasvab ümber keskkonnasõbralikuks kooliks. Õppe-kasvatustegevuses tähtsustatakse sotsiaalseid aspekte ja pööratakse suurt tähelepanu õpilaste sotsialiseerimise kaasaaitamisele. Lisaks õpilastele ja õpetajatele püütakse kaasata kooli juhtkonda, majandustöötajaid, lapsevanemaid, KOV ning muude organisatsioonide esindajaid. Eestis on saanud Rohelise lipu ja ökokooli staatuse ligikaudu 17 kooli.

Comeniuse projektid (<http://archimedes.ee/hkk/index.php?leht=26>). Üldhariduse valdkonna allprogrammina on Comenius pakkunud koolidele, õpetajatele, üliõpilastele ja koolitusasutustele erinevaid rahvusvahelise koostöö võimalusi alates 1995. aastast.

Õpilasuurimistööde koostamine ja konkurssidel osalemine

Tartu Keskkonnahariduse Keskuse keskkonnaalaste uurimistööde konkurss

(<http://www.teec.ee/?nodeid=256&lang=et&articleid=1089>). Iga-aastased keskkonnaalased konkursid said alguse Tallinna loodusemajast, üle-eestilisi õpilaste uurimistööde võistlusi on korraldanud ligi 50 aastat. Nüüdseks on võistluse korraldaja Tartu Keskkonnahariduse Keskus. Tegemist on ühe pikaealisema järjepidevalt toimunud keskkonnaharidusliku projektiga Eestis. Võistluse põhiidee on innustada õpilasi tegema vaatlusi ja uuringuid ning tulemusi kirjalikult vormistama ja uurimistööna esitama. Töö teema peab olema seotud looduse ja keskkonnaga. Osalema kutsutakse 6.-12. klasside õpilasi. Konkursile esitatud uurimistööde autorid ja juhendajad kutsutakse konverentsile. Alates 1993. aastast on paremad tööd esindanud Eestit iga-aastastel rahvusvahelisel keskkonnaprojektide olümpiaadil Türgis.

GLOBE programmi õpilaste keskkonnauurimuste konkurss

(<http://www.globe.ee/globe/konkurss>). Üleriigilisi GLOBE programmi õpilaste uurimistööde konkursse on korraldatud alates 1999. aastast, osa võtma oodatakse üldhariduskoolide 5.–12. klassi ja kutseõppeasutuste õpilasi. Kõik osalejad saavad oma uuringuid tutvustada üleriigilisel õpilaste GLOBE uurimistööde konverentsil.

Õpilaste Teaduslik Ühing (<http://www.archimedes.ee/teadpop/index.php?leht=30>) on alates 1980. aastast ühendanud teadmishimulisi noori ning teadlasi. Tegevteadlastest juhendajate käe all on võimalus teha tutvust akadeemilise maailmaga ning süveneda teadusliku uurimistöö võimalustesse.

Eesti õpilaste teadustööde riikliku konkursi

(<http://archimedes.ee/teadpop/index.php?leht=3>) eesmärk on väärtustada teadusliku uurimistööga tegelemist üldhariduskoolide noorte hulgas. Konkurss toimub kahes voorus. Esimeses voorus hinnatakse konkursi nõuetele vastavaid ja tähtjaks konkursile laekunud kirjalikke töid. Parimate tööde autorid kutsutakse teise vooru, kus nad peavad oma tööd esitlema ja läbima vestluse komisjoni liikmetega.

Materjalid veebis

Eesti- ja venekeelsed säästvat arengut toetava ja keskkonnahariduse alased õppe- ja meetodilised materjalid veebis

Keskkonnahariduse kontseptsiooniga saab tutvuda aadressil

<http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=379038/KKH-kontseptsioon-25-05-2006.pdf>.

Keskkonnahariduse riiklik arengukava aastateks 2008-2013 asub aadressil

www.hm.ee/index.php?popup=download&id=8132.

Keskkonnaministeeriumi ning Haridus- ja Teadusministeeriumi ühise tegevuse memorandumit saab lugeda aadressil

<http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=379030/yhise.tegevuse.kava.pdf>.

Keskkonnaharidusleht (<http://www.keskkonnaamet.ee/index.php?id=11054>) sisaldab ka keskkonna- ja pärandkultuuri tähtpäevade kalendrit.

UNECE säästvat arengut toetava hariduse strateegia ja lisad on ära toodud aadressil

<http://www.hm.ee/index.php?046842> Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehel.

Läänemere Agenda 21 haridussektori materjalidega saab tutvuda aadressil

<http://www.baltic21.org/?sasp,3#>.

Läänemere Agenda 21 säästvat arengut toetava hariduse arendamise kava – Läänemere Agenda 21E (vt <http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=5039>).

„Education for Change: Säästva arengu õpetamise ja õppimise käsiraamat“

(http://www.balticuniv.uu.se/teacher/index.php/resources/downloads/doc_download/465-education-for-change-handbook-estonian) on Balti Ülikooli programmi

(<http://www.balticuniv.uu.se>) koostöö raames valminud metoodiline materjal õpetajatele.

Maailmhariduse veebilehe linke säästva arengu ja vastava temaatilise õppematerjalide kohta leiab aadressil <http://www.maailmakool.ee/index.php?id=10649>.

MTÜ Koolitus- ja Nõustamiskeskus HARED (<http://www.hared.ee/>) korraldab keskkonna ja säästva arengu alaseid täiendkoolitusi, üritusi ning kirjastab õppematerjale.

Keskkonna- ja säästvat arengut toetava hariduse alased õpetamise ja õppematerjalid koolidele ning lasteaedadele. „**Tuuliku**“ ja „**Aiatuuliku**“ **projekti** eesti- ja venekeelseid metoodilisi materjale leiab aadressidelt <http://www.emieco.ee/?op=body&id=6> ja

<http://www.hared.ee/index.php?page=portf>.

- „**Tuuliku**“ **keskkonnaraamat sotsiaalainete õpetajale**. 2003. Koostajad: Aher, S., Belitško-Popovych, A., Mets, E. Arenguprogrammide Keskus EMI-ECO, Hollandi - Eesti keskkonnaharidusprojekt "Tuulik". Arenguprogrammide Keskus EMI-ECO, Tallinn. (<http://www.emieco.ee/static/files/25.tuulikukeskkonnaraamat.pdf>).
- "**Tuuliku**" **tunnid: keskkond ja säästev areng üldhariduskooli õppekava läbiva teemana**. 2002. Koostaja Aher, S. Arenguprogrammide Keskus EMI-ECO, Hollandi - Eesti keskkonnaharidusprojekt "Tuulik". Arenguprogrammide Keskus EMI-ECO, Tallinn. (<http://www.emieco.ee/static/files/22.tuulikutunnid.pdf>).
- "**Tuuliku**" **rajad ja tunnid: keskkond ja säästev areng üldhariduskooli õppekava läbiva teemana, koolikorralduses ja huvitegevuses**. 2003. Koostaja Aher, S. Arenguprogrammide Keskus EMI-ECO, Hollandi - Eesti keskkonnaharidusprojekt "Tuulik". Arenguprogrammide Keskus EMI-ECO, Tallinn. (http://www.hared.ee/files/Tuuliku_rajad_ja_tunnid.pdf).

- *"Tuuliku" terad: keskkonnaharidusest kooli õppekavas*. 2004. Koostajad: Aher, S., Belitško-Popovych, A. Arenguprogrammide Keskus EMI-ECO, Hollandi - Eesti keskkonnaharidusprojekt "Tuulik". Arenguprogrammide Keskus EMI-ECO, Tallinn. (<http://www.emieco.ee/static/files/33.tuulikuterad.pdf>).
- *Дневник окружающей среды*. 2002. Сост.: Ахер, С. Беличко, А., Туусти, А., Варнар, Б. Центр программ развития ЕМИ-ЕСО, Голландско-эстонский проект экологического образования "Tuulik". Arenguprogrammide Keskus EMI-ECO, Tallinn. ([http://www.emieco.ee/static/files/51.kkkpaevikujuhend\(venek\).pdf](http://www.emieco.ee/static/files/51.kkkpaevikujuhend(venek).pdf)).
- *"Tuulik". Тропы и уроки : окружающая среда и устойчивое развитие как сквозная тема в учебном плане общеобразовательной школы, организации работы школы и занятиях по интересам*. 2003. Составитель Ахер, С. Центр программ развития ЕМИ-ЕСО, Голландско-эстонский проект экологического образования "Tuulik". Arenguprogrammide Keskus EMI-ECO, Tallinn. (http://www.hared.ee/files/Raamat_259.pdf).
- *„Tuulik” уроки окружающей среды: окружающая среда и устойчивое развитие как сквозная тема в программе общеобразовательной школы*. 2003. Составитель Ахер, С. Центр программ развития ЕМИ-ЕСО, Голландско-эстонский проект экологического образования "Tuulik". Arenguprogrammide Keskus EMI-ECO, Tallinn. ([http://www.emieco.ee/static/files/37.tuulikutunnid\(venek\).pdf](http://www.emieco.ee/static/files/37.tuulikutunnid(venek).pdf)).
- *"Tuulik": окружающая среда для учителя социальных дисциплин*. 2003. Составители Ахер, С., Беличко-Попович, А., Метс, Э. Центр программ развития ЕМИ-ЕСО, Голландско-эстонский проект экологического образования "Tuulik". Tallinn: Arenguprogrammide Keskus EMI-ECO, Tallinn
- *Tuulik". Зёрна истины: окружающая среда в учебном плане школы*. 2004. Составители: Ахер, С., Беличко-Попович, А. Центр программ развития ЕМИ-ЕСО, Голландско-эстонский проект экологического образования "Tuulik". Arenguprogrammide Keskus EMI-ECO, Tallinn. (<http://www.hared.ee/files/kniga.pdf>).

Õppematerjalid Riikliku Eksami- ja kvalifikatsioonikeskuse REKK kodulehel

(<http://www.ekk.edu.ee>). Riikliku õppekava läbivad teemad on lahti kirjutatud aadressil <http://www.ekk.edu.ee/784>.

- Läbiva teema „Keskond ja jätkusuutlik areng“ elluviimist toetavad õppemethodilised ja muud materjalid
- (http://www.ekk.edu.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=787/kk_ja_sa_toetavad_6ppematerjalid290606.doc).
- Rollimäng „Mida sööme lõunaks”
- (<http://www.ekk.edu.ee/vvfiles/0/Rollim%E4ng%20Mida%20s%F6%F6me%20%F5unks.pdf>).
- Näpunäiteid õpetajale
- (<http://www.ekk.edu.ee/vvfiles/0/N%E4pun%E4iteid%20%F5petajale.pdf>).

"**Projektipaun**" – Projekt „IKT oskuste rakendamine õppeprotsessis“ kodulehekülg (<http://www.htk.tlu.ee/projektipaun>) sisaldab erinevaid metoodilisi õppematerjale.

RMK Sagadi Looduskooli õppematerjalid asuvad aadressil <http://www.sagadi.ee/looduskool/oppematerjalid>.

Täaksi Põhikooli loodus-ajaloolise õpperajaga saab tutvuda aadressil http://www.taaksi.vil.ee////Taaksi_Opperaja_veebileht/taaksi_opperada.htm.

Võrumaa loodus- ja matkaradu tutvustatakse aadressil <http://www.visitvoru.ee/?id=24>.
Kesk- ja Ida-Euroopa Regionaalne Keskkonnakeskus – REC-Estonia (<http://www.recestonia.ee>) viib läbi keskkonna ja säästvat arengut toetava hariduse alaseid projekte ja koostab koolidele selleletemalisi õppematerjale.

Keskkonnaameti trükised (<http://www.keskkonnaamet.ee/index.php?id=11071>).

- [Õppemapp „Looduskaitse Eestis“](#)
- Lauamäng „Ferda sordib pakendeid“
- Keskkonnatrükis „Ferda vähendab prügi“ (eesti ja vene keeles)
- Lauamäng „Vähendame võidu“
- [Ohtlikud jäätmed kodumajapidamises](#)
- [Kas prügimäel oled käinud?](#)
- [Kompostimine kodumajapidamises](#)
- Kooli jäätmejuhis
- [Milleks säästa vett?](#)
- [Kuidas säästa vett?](#)
- Igaiheõigus Eestis

Keskkonnainvesteeringute Keskuse (KIK) keskkonnateadlikkuse programmiga saab tutvuda aadressil <http://www.kik.ee/et/keskkonnateadlikkus/keskkonnateadlikkus.html>.

Veebiportaal „**Keskkonnaharidus**“ (www.keskkonnaharidus.ee) sisaldab ESD õpetamise ja õppematerjale koolidele ning lasteaedadele.

Eestimaa Looduse Fondi veebiportaal (<http://www.elfond.ee>) sisaldab ESD õpetamise ja õppematerjale koolidele ja lasteaedadele, sh loodusharidust ja loodusvaatlusi puudutavad materjalid (<http://www.elfond.ee/et/teemad/teised-teemad/loodusharidus/lastele/loodusvaatlused>).

Eesti riikliku teabevõrgustiku mehhanismi bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni veebiportaal (<http://loodus.keskkonnainfo.ee:88/English/index.html>) sisaldab bioloogilise mitmekesisusega seotud materjale.

Veebiportaal „**Loodusharidus**“ asub aadressil <http://www.loodusharidus.ee>.

Keskkonnainfo veebiportaal asub aadressil <http://www.keskkonnainfo.ee>.

Ingliskeelsed keskkonna- ja säästvat arengut toetava hariduse alased õppe- ja metoodilised materjalid veebis

UNESCO säästvat arengut toetava dekaadi portaal ja materjalid
http://portal.unesco.org/education/en/ev.php-URL_ID=27234&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html.

UNESCO säästvat arengut toetava hariduse õppematerjalid (*Teaching and Learning Sustainable future*) <http://www.unesco.org/education/tlsf/>.

Säästvat arengut toetava hariduse õppekomplekt (*Education for Sustainable Development Toolkit*) <http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001524/152453eo.pdf>.

Ülevaade säästvat arengut toetava hariduse sisust ja kontekstist 2009 ([Review of Contexts and Structures for Education for Sustainable Development 2009](#)) <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001849/184944e.pdf>.

ÜRO säästvat arengut toetava dekaad: rahvusvaheline rakenduskava (*United Nations Decade of Education for Sustainable Development (2005-2014): International Implementation Scheme*) <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001486/148654E.pdf>.

ÜRO säästvat arengut toetava dekaadi rahvusvahelise rakenduskava koostöö raamistik (*Framework for the UNDESD International Implementation Scheme*) <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001486/148650E.pdf>.

UNECE säästvat arengut toetava hariduse strateegia (*Strategy for Education for Sustainable Development*) ja muud materjalid. Näited parimatest praktikatest on ära toodud aadressil <http://www.unece.org/env/esd/>.

Säästva arengu entsüklopeedia õpilastele (*Encyclopedia of Sustainable Development*) asub aadressil <http://www.ace.mmu.ac.uk/esd/index.html>.

Soovituslikud keskkonna ja säästva arengu alased lisaressursid veebis (eesti keeles)

- Eesti säästva arengu riiklik strateegia Säästev Eesti 21. 2005. Keskkonnaministeerium, Tallinn (<https://www.riigiteataja.ee/akt/940717>).
- Keskkonnaministeeriumi kodulehekülge asub aadressil <http://www.envir.ee/2853>.
- [Arhusi konventsioon](#) on ilmunud Riigi Teatajas (<https://www.riigiteataja.ee/akt/27132>).
- Ökojalje kalkulaator (<http://www.ut.ee/mobility/jalajalg/>).
- Keskkonnaeetikast säästva ühiskonna eetikani: inimese ja looduse vaheline tasakaal kui jätkusuutlikkuse aluspõhimõte. 2003. Koost.: Oja, A. Säästva Eesti Instituut, SEI-Tallinn, Keskkonnainvesteeringute Keskus. Säästva Eesti Instituut, Tallinn (<http://www.seit.ee/projects/1-82.pdf>; <http://www.seit.ee/projects/83-146.pdf>; <http://www.seit.ee/projects/147-196.pdf>).

Soovituslikud keskkonna ja säästva arengu alased lisaressursid veebis (inglise keeles)

- EL säästva arengu strateegia (uuendatud juunis 2006, 2009) (*EU Sustainable Development Strategy (EU SDS) Renewed Strategy*) asub aadressil <http://www.euractiv.com/en/climate-environment/sustainable-development-eu-strategy/article-117544>.
- Euroopa Keskkonnaagentuuri keskkonnakaitse ja säästva arengu sõnastikku (*EEA Multilingual Environmental Glossary*) saab kasutada aadressil <http://glossary.eea.europa.eu/EEAGlossary>.
- Euroopa Komisjoni säästva arengu materjalid asuvad aadressidel <http://ec.europa.eu/environment/eussd/> ja http://ec.europa.eu/environment/wssd/pdf/fs_sustainable_dev.pdf.
- Euroopa Komisjoni säästva arengu indikaatorid (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/sdi/indicators>).

- ÜRO keskkonnaprogrammi (UNEP) globaalkeskkonna ülevaated asuvad aadressil <http://www.unep.org/>.
- Inimarengu (UNDP) raportitega saab tutvuda aadressil <http://hdr.undp.org/>.
- Inimarengu ressursside võrgustik (<http://www.yorku.ca/hdrnet/sitemap.asp?id=10>).
- **Maa**ilma Loodusvarade **Instituudi** keskkonnainformatsioon (*Environmental information website from World Resources Institute - WPR*) (<http://earthtrends.wri.org/>).
- EUROSTAT veebimaterjalid asuvad aadressil <http://europa.eu.int/comm/eurostat/sustainabledevelopment>.
- ÜRO Toidu ja Põllumajanduse Organisatsiooni (*Food and Agriculture Organization - FAO*) kodulehekülge asub aadressil <http://www.fao.org>.
- Globaalse rahvastikustatistikaga (*GeoHive - Global Statistics*) saab tutvuda aadressil <http://www.xist.org/>.
- UNEP-i globaalkeskkonna ülevaateid saab lugeda aadressil <http://www.unep.org/geo/>.
- Ökoloogilise jalajälje kalkulaator (<http://www.earthday.net/footprint/>).
- Rahvaste ökoloogiline jalajälg (<http://www.ecologicalfootprint.org/>).
- Maaailmaarengu kaardid (<http://www.gapminder.org/>).